

אגודת אמה בייקוה & אגודת

הפועלים 1938-1939

בשנת 1938-1939 עבדתי כחור מורה ב- ווארקפלאס (בית ספר מיוחד) בבילטשוב, אשר עמד מתחת העולות של קאסי בוקה. למדנו שם את הילדים היהודיים, סליסי גרמניה, שגרו בקרבת המקום ב-דן-דולדר. **ספור על ספר רומן** *Fiep Rijnke* חוץ בעבודתי זו עבדתי בספס הראשונה במפעל עם הנשיאות היהודית דבר חשובי אוחי בדרך אל הצינורות, באותה תקופה היה יום **ההגנה** בבית הספר ועשה ברבות למען ילדי הפליטים, זמן קצר לאחר מכן עזב את בית הספר ונתמנה מנהל בית ספר מונטסורי ברוטרדם.

בשנת 1940 נאלצתי לעזוב את החוראה בבילטשוב כחוצא מחוקי הפולטים ההדסיים, הקמתי בית ספר לילדים יהודיים, שפעלתם נאטר לבקר בבתי ספר הולנדיים עבוריים, בסביבת הילורוסם ולוסדרכט, מספר מורים יהודיים שכבר אז (1941) ירדו ל"מחנה" הושיטו את עזרתם.

כשמדובר על התגוללותם של יהודים, מן הראוי לראות אותם על רקע הסביבה הכללית והרעיונית שממנה יצא, וכדי להבין את מעמדי כלטי הגרמנים בימי כיבוש הולנד, חשוב לרדת שחושפתה במידה רבה מאחדים האלים ההינוכיים שצינו את בית הספר "יא ווארקפלאס". השמעה זו נמלה על קרקע מורה שחוכן במינון שקבלתי בביתו. אמי שלחה את היה נומריץ ללמוד ב"ווארקפלאס". חמי, היא אט לקח אותי ל **VSO** ואחא אשח, והיא שלחה לוי ליטבה ראשונה רובה שבור, ועוד, ועוד. קבלתי מינון, מאגיטיסי, אינטרנציונאליסטי, אנטי-פאשיסטי וכל הקצק הזה הביא אותי במפעל עם יום.

יום למשל טרם לשלם מסים מפני שרוב כסמי המשפלה מוצאים למטרות מלחמה (נשק, צבא וכו'). כשמשפלה תולנד חייבה את האזרחים לשלם העודת זהות, טרם יום לקבלת כו ("מגיעת בחופש הפרט"). הוא רק היה מוכן לקבל העודת זהות כדי לאפשר לעצמו לעזור **על הדרך**.

רקע פוליטי זה קבע במידה רבה את ההנגחות של קבוצה ווסטרולי. עיקר ההתנגדות היה נגד הדיקטאטורה, דיכוי חופש הפרט וכו' שעמדו בנגוד יסוד עם רעיונות החוסיזם.

התחלתי בעבודה המאוחדת לאחר שנודע לי מפי שושו ומוחס-מדירכי מוסד עליית הנוער ב-לוסדרכט - על חוכנוותם להסתר את כל הילדים. הרעיון החילי מאצוריי הגרמנים קבוצה שלמה של נערים ונערות יהודיים הלהיב אותי מאוד. דבר זה היה חואם את הצורך הנמימי של ההתנגדות. בעוללה זו הייתה כעין מחלומה נכבדה לגאמיס, מאשר היה בזה למסעו בהם. כדי להוציא למועל חוכנוית זו הייתה הנהלה הבית זקוקה לעזרתם של הולנדים ולכן פניתי אל יום שמיד הראה נכונות לעזור, על אף העובדה שהיה מנהל בית ספר מונטסורי ברוטרדם לא נקעה ממנו עובדה מוסומית צלחקיית זמן רב מאד לפעולות העודת. כהחילה הצטטמנה עזרתו בסביאת מקומות מחבוא ילדי לוסדרכט, רק לאחר ככן התרחבה עבודתו במסגרת החלוץ, מאז והלאה חילכו והתרחבו פעולותיו **עם** עם ההתנתחות המאוועות.

כבר בימים הראשונים נכנסו גם יאן ובאוקה לעבודה המחתרתית, אנתו. יום פנה אל ידידיו ובקש מהם שיתוף פעולה היינו, פעלה ילדים לבחיתם. רק לעתים רחוקות נתקל בסירום, על אף העובדה שהאנשים ידעו מיטב את הסכנה הכרוכה בעפוללה זאת, -הרי אדם שאילו נמצא מסתתר ייאטר ויישלח למחנה רימוז. כהחילה ניסח כל אחד ואחד מאתנו (אלי אתונה, יאם למבאק, שכין, יאן, באוקה, יום ואני) למצוא מקומות מחבוא כחון חוג מכירי. החיפושים האלה התחילו אצטאא ביולי 1942.

הראשיה עבודתנו השתחמו יאן סמיט ובאוקה קונינג, שני הולנדים מחוג העובדה ב"ווארקפלאס" באופן פעיל בכל הפעולות. מנהל התחיל לייף תעודות זהות, שוטו הכין בעיקר את הילדים, אני סימקתי כרטיסי מזון (בעיקר דרך למבאק) והעודות זהות. טקידיתן של עידיה שנונה עזרו לי במתן העודות ובריורום האנשים ברישום החוסיזם, **אן ואלד הסגרה**.

כ בחילוק **עבודת** זו **וכיידה** פעולה מלא הצלחנו למצוא מקומות מקל לכל ילדי עליית הנוער, כשהגיע גם הורם לגירוש מהולנד ומקורות החתייבות עבורת חוסיזם, החזירו לנו הגב' כליט-לוי מיטמה מוסכמה מראש- על מועד העברתם. היום העברנו את כל הילדים עם מדירכיט, זה אחד זה אל מהבואם. הפינוי עצמו התנהל באווירה מלאה מהל של ההתנגדות לגרמנים, בימי הפינוי הסתהרתי גם אני בחילורוסם מחון חשש להגובה הגרמנים. מלאה הגיבו החזיה הכיתה (הייתי שכנה מדידת של מוסד עליית הנוער ולוסדרכט) ומחון ביתי משמחתי את העבורה יחד עם מנתם שהיה הר אחי בבית וקם שלוש שהיה אורח קבוע בביתנו.... עד ש"החפוצ" מנסיון "פריינט" ב-אפלורין, סמאה שלי נאמרה שם גם לודי היה באותו בית והצליח לברוח. כהודמנוה זו נודע לגרמנים ממנו וכמוחבנו ומת באו ואשרו את חורי יאם חיה נומריץ. במסך כל הזמן נאראנו במפעל עם יום, באוקה, יאן, יאם וחיל.

כהחילה חיתה העבודה קשה במיוחד מאחר וילדים רבים הוסחרו רק באופן זמני בלבד, למעשה, כן התברר לנו שיד, לא ניתן כלל וכלל לחשוב על יציבות. כבר בשלבים הראשונים של העבודה עלה בנו הרעיון לחפש דרך מעבר לגבולות הולנד, ספר, שווייץ. יום ושושו חששו את הדרך ונסעו לשם כן בחסאי לצרפת.

VSO = *Vrijwillig voor Socialistische Ontwikkeling*

X
16
15

למנינו מקרים דחומים של אברי החלון שנצטוו להתייבג לטראנספורט ובסוּם
טנים ואופן לא היו מוכנים לציית. לדעתה, לא הוחלט ב"החלון" בטורש להוריד
אם הבריות למחרת, אלא הפעולה הלכה והתפשטה לאחר מקרים בודדים. עזרנו
להתנמך כמיטב יכולתנו, אך על מי שלדעה יוב עלה כל העניין מעבר לצבול
כוחותינו, אלא מחוץ ליה ברירה הסמכו.

למעשה מטפס לדבר על "ארגון מחתרת" הצלנו, רק לבני קבוצה לוטררסט,
בה היה זלם האישינות החזקה. ידידותו עם שושו הימת בעלת הסיבות רבה ביותר.
לשוטו, ובמידה רבה גם למנחם, היה התשעו רבה על יום בשיחזיהתם על יחדות, ציונות
חלוציות, סוציאליזם. שיחוף הפעולה עם החלון הלך והתחדק. עזרנו איש את חברו
במציאה מקומות מחבוא, בחשבה כספית, כרשיטי מדון, חלבושה, ספרים וכדומה.
עבודתי כללה בעיקרה: חשבה מקומות, כרשיטי מדון, חובלה ובקורים אצל
חברים וכו'-- כל אותם דברים שהיו דרושים כדי להצניק לילדים ולהכריס חרבושה
בסחון.

עברנו משיחוף פעולה עם ארגוני מחתרת הולנדיים ובמרוצת הזמן
בייסנו לפעולה ירידים רבים (שינוס, קנדיה, מלפ, גוּקא ועוד ועוד)
עוד כהחלילת עבודתנו שלחנו קבוצה בה 10 חברים יקרים, מולם יוצאי
לוטררסט, בדרך לשווייץ, אך כבר בחולנד החלה המבדיה וכולם נאסרו. בדרך טרה
זו לפענו לקח וידענו שרק נוסל לשווא על כוחותינו אנו ושנצטרך למצוא לנו
בעצמנו "דרך" כי לא צעד בטח בידי ידים נוסל לקנות את החושש לחברים.
עם מטפסו על שושו נספיק הקטר עם טרה. מוחו של שושו היה לנו מחלומה
כבה מנשוא, שושו ויוו היו חברים טובים וידידי נפש.

הקווים העיקריים בהמשך עבודתנו היו
הרחבת הקשרים עם ארגונים אחרים (וגם אלא נעזרו בנו)
חינוש דרכה לצרפה וטפד
ארגון הבריות מ-וונסטבוּרץ

עודתי כבדיחהם של מטפס חברים. (קורם וואלטר הוציא אותם על הקטר מחוץ המתנה
ואני חובלתי כמה טמה חלאת. ברתו גם חברים שעברו בשדות מחוץ למחנה.

מאטטרטם הבאתי גם מטפס הינוקות של יהודים אל מקום מחבואם. ארגון מיוחד
של הולנדים עסק בחובלה תינוקות (חטי ואוטה - Hette Voute) שניים מהילדים
חאלה מטפחי לאחר המחלמה כדי להביאם לדרך ישראל ולמנוק את הינוכם הנוגרי
בחולנדי. (החולנדים לא רצו להתזיר את הילדים לידיים יהודיות)

Handwritten notes in Hebrew:
11/21/53
אם ירדתי
למטה